

L'home que va conviure amb Àguila negra

Més d'un cop, després d'acabar una novel·la que havia estat el seu món quotidià durant quatre o cinc anys, Jaume Cabré s'ha trobat malament de sobte. Un cop es va desmaiar. Diries, pel que expliquen ell i els seus editors, que l'autor de *Jo confesso* arriba a experimentar fisiològicament la seva obra literària fins al punt que lliurar un original a l'editorial li resulta alliberador i traumàtic alhora. El final d'una relació, l'adéu a uns personatges que t'han acompanyat diàriament, i al mateix temps, un deslliurar-te del pes infinit d'una obra inacabada. El punt final. Ara ja és cosa dels lectors.

Jaume Cabré explica sense embuts que conviu amb els seus personatges, interactua amb ells, els veu créixer i anar a la seva. Ho explica en les entrevistes i ho ha escrit, a *Les incerteses*: “Un violinista i un gat em van empènyer a mirar-me les coses des d'altres angles diferents dels habituals. Ho vaig comentar, en confiança, als meus personatges que ja vivien a *Jo confesso*, i ells, sense encomanar-se a ningú, van fer servir les meves reflexions com si fossin seves. No et pots fiar ni dels teus personatges”.

L'afirmació pot semblar una *boutade* però és molt indicativa del relat que l'escriptor fa de la seva pròpia literatura, de la seva pròpia manera d'escriure i bastir un món nou, amb escenaris que s'aixequen en la imaginació: habitacions, cases, carrers, ciutats i paisatges pels quals transiten personatges —que viuen i pateixen i creixen i moren davant d'ell. Explicar que els personatges són independents fins al punt que no són de fiar és més que una *boutade*: és apuntalar la teoria tot reco-

No deixa mai d'explicar que viu i conviu amb els seus personatges, que creixen davant seu mentre està immers en l'escriptura d'una novel·la. Jaume Cabré (Barcelona, 1947) només se n'allibera quan la dona per acabada.

Per Àlex Milian

neixent que el seu instint creatiu és deixar fer la imaginació i el subconscient més enllà del seu control. Una fluïdesa creativa que lliga molt bé amb un dels trets característics de la literatura de Cabré: la música. La vida dels personatges deu fluir com imaginem que flueix la música en el cervell d'un músic. Amb esforç però amb naturalitat. Els coneixements, les notes i la tècnica serviran per estampar aquella melodia immaterial sobre el pentagrama. Els recursos, les paraules i l'estil, per traslladar la vida dels personatges de Cabré al paper.

Música i lletra

La vida de Jaume Cabré va començar a l'Eixample de Barcelona el 1947, “al xamfrà dels carrers de València i Llàlria”, i allà va passar els seus primers 27 anys de vida. “Vaig fer —confessava en una entrevista a Sam Abrams— tots els estudis al meu barri, com qui diu: el parvulari, primària, secundària, el *PREU* i filologia, a la Universitat de Barcelona”.

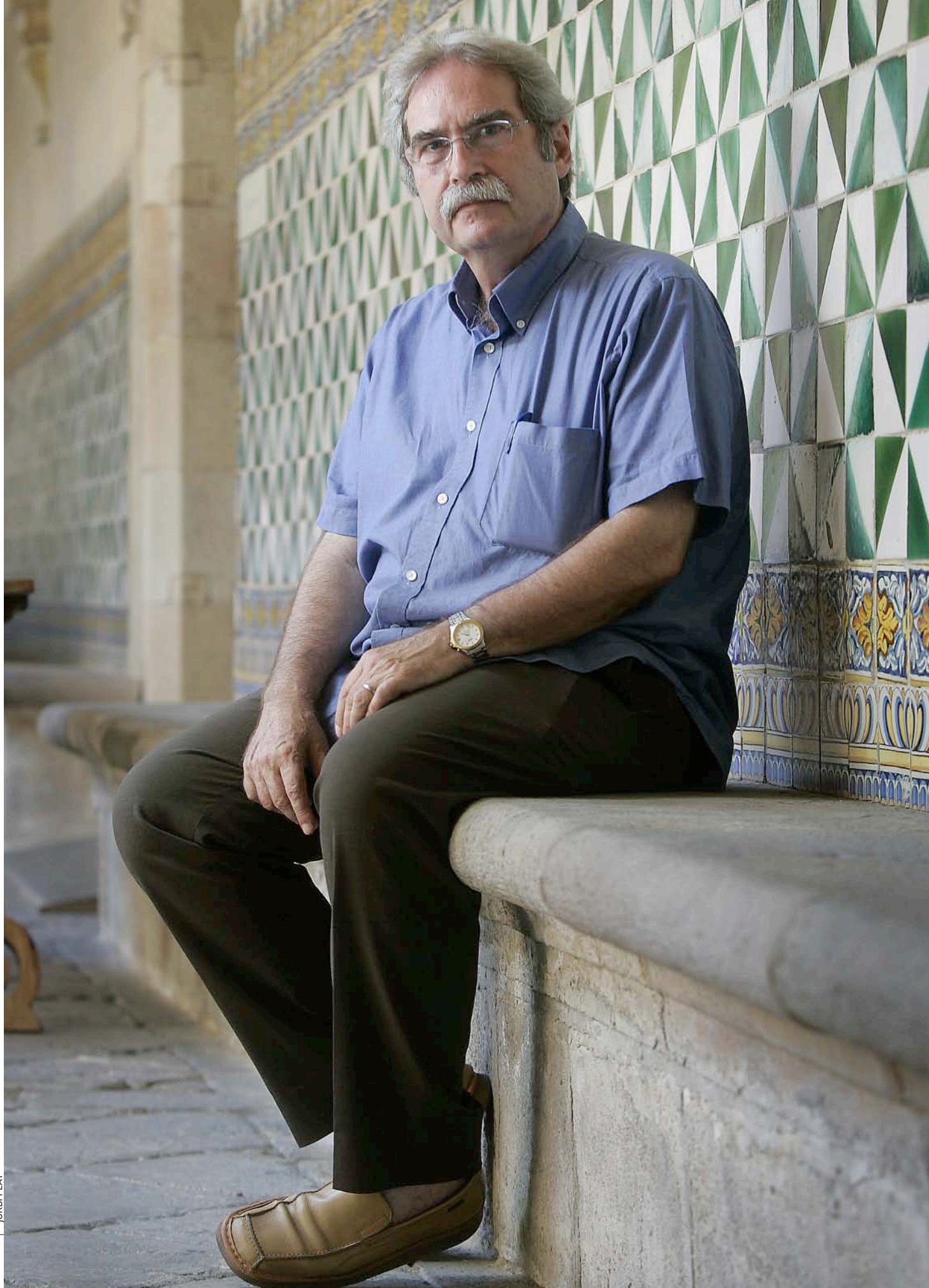
Va créixer en un entorn familiar on la música era una presència quotidiana i tenia una importància vital, explica Mònica Ortiz de Pinedo en una tesi sobre la presència d'aquest art en la seva literatura. Ell mateix ho relatava d'aquesta manera en *El sentit de la ficció* (1999):

“D'adolescent, allò que m'arribava directament al cor era la música. No ha deixat de fer-ho, des d'aleshores. Hauria estat més lògic que, si alguna activitat artística havia de tenir, aquesta hagués estat la de músic, compositor o intèrpret. Més si comptem que a casa meua hi havia un ambient musical notable. Però no vaig acabar sent músic sinó escriptor. Amb tot, obertament, sóc músic frustrat; secretament, sóc músic: escolto molta, moltíssima música...”

És més, Cabré reconeix una influència volguda i conscient de la música en el seu estil en una entrevista de Marta Cièrcoles a l'*Avui*: “Sempre em plantejo l'escriptura des del punt de vista musical. Ni les frases ni l'ordre de les paraules són gratuïts. Tot ha de dir i al mateix temps ha de sonar. Allò que escric ha de resistir una lectura en veu alta i ha de tenir un ritme interior que funcioni. Des d'aquest punt de vista, intento compondre a l'hora d'escriure”.

Intenta compondre a l'hora d'escriure però no fa com García Márquez, que escolta música mentre escriu. Cabré només engega l'aparell de música quan ha acabat d'escriure, però després ja no l'apaga: també necessita un fil musical quan llegeix.

Una de les etapes vitals de Jaume Cabré va ser a Vila-real, el seu primer destí com a professor de literatura, del qual sempre parla amb estima. “A Caste-

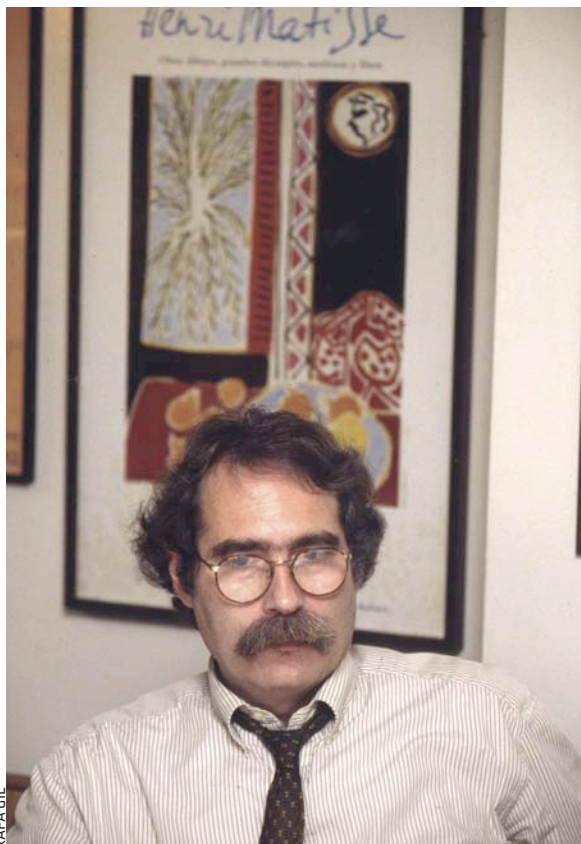

→ Iló, a Vila-real —explicava Cabré a Sam Abrams—, vaig descobrir un país, el meu, molt més ampli”. Va conèixer Joan F. Mira, es va formar com a professor i va tornar al Principat amb la idea clara que li abellia més una ciutat mitjana: “Tornant de Castelló no vam voler viure a Barcelona. La ciutat era massa gran. Preferíem un lloc més petit, més abastable, on els nostres fills, en Martí i la Clara, poguessin arrelar”. Es van instal·lar a Terrassa i d’aquesta elecció sortiria el cicle literari de Feixes (*La teranyina*, *Fra Junoy o l’agonia dels sons* i *Lukowski o la desraó*).

A Terrassa, l’actual editor de Jaume Cabré, Josep Lluch, seria alumne seu. El responsable, dècades després, d’editar el fabulós *Jo confesso*, rebria classes d’aquella jove promesa de la literatura catalana —només havia publicat les novel·les *Carn d’olla* i *El mirall i l’ombra* i dos reculls de contes— sense sospitar que un dia seria el primer lector de les seves obres.

Farà uns 37 anys, cap al 1979, l’editor de Proa feia BUP en un Institut d’una barriada de Terrassa, Can Jofresa. “El primer any que va arribar a l’institut —recorda Lluch— no el vaig tenir però ja circulava que no només sabia molt sinó que hi posava molta passió”. Al cap d’un any o dos el va tenir de professor de literatura universal i un altre any de literatura catalana: “Aquesta passió sincera i gens impostada que demostra per la literatura ja la tenia llavors. Això ja ho comunicava i fins i tot els que, d’entrada, no tenien tirada cap a la literatura, quedaven impressionats per aquell home que parlava amb tanta vehemència”.

Tampoc deixaria a ningú fred la hipervivacitat d’aquell home que feia classes mentre ordia *La teranyina* (novel·la), escrivia relats infantils (*L’home de Sau*) i aviat començaria a treballar guions de telefilms (*La dama blanca*), de radio-novel·les (*La teranyina*, un altre cop, i *Fins que la mort ens separi*) i, finalment, el 1989, el de la primera telenovel·la de TV3, *La granja*.

RAFA GIL

A l’esquerra, Jaume Cabré, el 1994, i, a dalt, el 2010. A sota, amb l’ex-president del Parlament Europeu, Martin Schulz, un dels seus lectors més fidels.

EFE

EFE

Cabré explicarà després que aquest període el va ajudar a crear i dibuixar personatges. I a buscar temps per fer literatura.

Josep Lluç es tornarà a trobar Jaume Cabré a l'editorial La Galera, "quan era una editorial familiar". L'editor feia la seva primera feina com a tal. "Ell ja tenia un parell de novel·letes infantils en el catàleg de La Galera i això va permetre que mantinguéssim el contacte. De fet, recordo que ens vam veure i em va regalar *Senyoria*".

Senyoria és ja del 1991 i Jaume Cabré està consolidant una carrera i pot dedicar-se a la literatura. Com més gran sigui aquesta dedicació, més intensa serà la seva immersió en la literatura.

"Cabré queda tan absorbit per les novel·les —diu Josep Lluç— que no t'estranya que s'aboqui absolutament al món de ficció. Perquè entre els trets característics de la seva personalitat hi ha aquesta passió que pot arribar a ser obsessiva". El fet és que "va escrivint, va escrivint sense saber on anirà a parar, i un dia potser destrueix la feina dels últims dos mesos". Això deu sorprendre i espan-

tar els editors. "En general —diu Lluç— procuro ser respectuós amb els creadors. Cal deixar que facin la seva feina. Sé que és difícil de posar calendaris. I a ell encara més perquè li agrada treballar sense res que pugui semblar pressió".

D'aquest treball continu, sense música, i d'aquest conviure amb personatges que s'estan creant o difuminant, Cabré ha brodat un estil personalíssim.

«Cabré queda tan absorbit per les novel·les —diu el seu editor— que no t'estranya que s'aboqui absolutament al món de ficció»

El canvi del pronom personal del narrador i, per tant, del punt de vista, sense que es trenqui la coherència textual o la comprensió lectora, és possiblement el més cridaner i innovador. Però no l'únic.

Aquesta obsessió que ell confessa sobre el procés creatiu contrasta amb el Jaume Cabré que ja ha lliurat el llibre a

impresmta i l'ha vist publicat. L'autor ja s'ha tret el pes de sobre i més aviat espera que els lectors facin seva la novel·la o els contes que presenta. Ho espera també amb passió i sovint es nega a parlar massa del llibre si no és a canvi de les impressions dels interlocutors.

Fa pocs mesos, a la presentació de *Quan arriba la penombra*, un volum de 13 contes, Cabré deia als periodistes: "Estic molt content de ser aquí i espero que m'expliqueu el llibre, vosaltres que l'heu llegit".

Quan el seu editor, en Josep Lluç, va dir que *Quan arriba la penombra* tenia certes semblances amb *Jo confesso* o unes altres obres de Cabré, aquest va continuar defensant que ell no es veu amb cor de descriure fredament la seva criatura: "Em passa el mateix —va argumentar Cabré— que quan hi ha un naixement a la família. Mai no trobo cap tret de parentesc. He renunciat a això. Moltes coses —sobretot ara en aquest primer moment, que estic començant a parlar del llibre—, moltes coses no les sé; algunes les puc intuir però potser em costarà més expressar-les". Amb aquestes paraules —i al contrari del que acostumen a dir els escriptors—, Cabré reconeix que, per a entrevistes i rodes de premsa, l'escriptor va estructurant un relat sobre el llibre que està presentant, una manera d'explicar-lo; un relat que, en el seu cas, no s'ha construït abans d'escoltar els lectors o els mateixos periodistes. Aquest és un plus de franquesa que la majoria de periodistes valorem perquè Cabré, d'altra banda, ens dona sinceres explicacions sobre l'espurna de la creativitat universal. En una roda

de premsa que celebrava els 25 anys de Cabré amb Proa, l'autor va confessar-se sobre *Jo confesso*: "De vegades tinc personatges rondant per casa però no els acabo de conèixer; no he trobat encara l'element màgic que em digui que això funcionarà. En *Jo confesso* aquest moment va arribar quan van sortir el xèrif Carson i Àguila negra". •